

Groene guerrilla in Haaren en omgeving

In het Brabantse Haaren en omliggende dorpen zijn burgers opvallend actief met vergroening van de omgeving. Dat gaat vaak werkenderwijs, soms guerrilla-achtig. Het botst weleens met de houding van de gemeente, die moeite heeft om de controle los te laten. Hoe kijken actieve burgers hier tegenaan?

De gemeente Haaren is per 1 januari 2021 opgesplitst. Het dorp Haaren is bij de gemeente Oisterwijk gevoegd, Helvoirt bij Vught, Esch bij Boxtel en Biezenmortel bij Tilburg. Opsplitsing of niet, Haaren en omliggende dorpen kennen een levendige cultuur van burgerparticipatie, vooral rond 'groene' thema's. Zo is er de coöperatie HOT (Huis & Omgeving in Transitie), KANT (klimaatadaptatie natuur en tuin), B-team Oisterwijk (met focus op biodiversiteit) en Podium C, waarbij kunstenaars worden ingezet om letterlijk en figuurlijk 'de juiste bodem te vinden voor meer bomen'.

Vier keer duizend bomen

John Vermeer is met zijn vrouw Tiny een belangrijke spil in dit actieve burgernetwerk en licht een van de initiatieven toe. 'We wilden vorig jaar op schrikkelidag een daad stellen. We voelden namelijk een enorme urgentie om bomen te gaan planten. Dat hebben we toen als guerrilla-actie gedaan. Daarna moesten we bij de wethouder op het matje komen. Tijdens dat overleg met de toenmalige wethouder van Haaren is het idee geboren om in overleg en afstemming veel bomen te gaan planten: 4 x 1.000. Dit met de bedoeling om op weg naar de nieuwe ontvangende gemeente via lommerrijke lanen elkaar te kunnen gaan ontmoeten. De doelstelling is daarna verbreed naar particuliere grond omdat al

snel bleek dat het planten van bomen langs alleen wegen erg moeilijk zou gaan worden. Het zijn er uiteindelijk 5.500 geworden. We hebben daarbij goed samengewerkt met diverse natuurverenigingen in de omgeving, waaronder het Biodiversiteitsteam Oisterwijk.'

Bij de aangepaste plantactie kunnen bewoners, agrariërs, stichtingen, verenigingen en buurten zich aanmelden voor het planten van bomen in de tuin, op het erf of in de buurt. Die krijgen vervolgens een plantadvies van John en de zijnen. 'Uit onze eigen ervaring en ook uit onderzoek van Earthwatch blijkt dat mensen vaak wel bomen willen planten, maar niet weten hoe. Door op locatie te komen en een advies te geven, krijgen ze net dat zetje dat ze nodig hebben. En vinden het dan ook geen bezwaar om te betalen voor een boom. We hebben goede contacten met kwekers hier in de buurt en als we wat grotere aantallen bij elkaar voegen, kunnen we ze tegen gunstige prijzen kopen en tegen kostprijs aanbieden aan de deelnemers. Transport en advies leveren we gratis. We krijgen er

via ons bedrijf Vermeer Duurzame Diensten een bescheiden vergoeding voor, want met alleen vrijwilligerswerk krijg je dit niet van de grond. Door deze mengvorm kun je tegen hele lage kosten in korte tijd veel voor elkaar krijgen, met betrokkenheid van bewoners. We gaan daarbij niet op de stoel van een hovenier of groenaannemer zitten, anders zouden we de marktwerking verstoren. Wanneer mensen een ontwerp voor aanleg van een tuin verlangen, laten we dit aan de professionals. We spelen wel in op bestaande ontwerpen en vullen die aan.'

Niet alle gemeenten werken echt mee

Je zou denken dat gemeenten dit van harte ondersteunen, maar Vermeer ervaart dat anders. 'De houding verschilt sterk per gemeente. Zo heeft de gemeente Vught aan HOT een mooie bijdrage gegeven om het planten van bomen mogelijk te maken. Van de andere gemeenten hebben we niets ontvangen, ondanks herhaaldelijk verzoek. Niet eens een afwijzende reactie. Sommige gemeenten zitten bovendien nogal in de "controlestand" en reageren traag. Zo hadden we een plan ingediend voor het beplanten met struiken van kale grasveldjes in het dorp, mede met het oog op speelmogelijkheden voor kinderen. Het onderhoud zou gebeuren door buurtbewoners. Eerst duurde het een hele tijd voordat de gemeente reageerde. En na enkele maanden kwam als reactie dat de gemeente de regie in handen wil houden in ontwerp en aanleg. Zo heeft ons goedbedoelde initiatief om het ambtelijke apparaat te ontzorgen als resultaat dat er nog steeds kale grasveldjes zijn.'

#bomenplantennondeju

Behalve de controledrang ziet Vermeer het te sterk vasthouden aan professionele normen als een belemmering voor slagvaardig gemeentelijk optreden. ‘Allerlei professionele normen en systematieken maken het duur en traag. Zo is er voor bepaalde aanplant van tevoren grondbewerking nodig, wat veel geld kost en voor ons niet is op te brengen. Maar met andere soorten, zoals struiken en heesters, is het vaak niet nodig. Ik zou zeggen: kies een soort die je snel en tegen geringe kosten kunt aanplanten. En plant veel. Niet alle groeisels zullen het overleven, maar als je genoeg overhoudt, heb je toch een mooi resultaat. En ga niet alleen uit van het eindbeeld over tig jaar, maar zorg dat het er veel eerder ook al mooi uitziet. Daarnaast mis ik vaak het gevoel van urgentie bij de gemeente. We hebben nog zo’n tien jaar om het tij te keren, maar we blijven te vaak steken in beleid en voorwaarden, zonder tot planten over te gaan. Vandaar dat we ook steeds vaker de hashtag “#bomenplantennon-deju” hanteren om de urgentie en actiegerichtheid aan te duiden.’

Kabels en leidingen te dominant

Het werk van kabel- en leidingbedrijven staat buurtinitiatieven soms ook in de weg. Vermeer: ‘Naar mijn mening hebben “kabelboeren” een te machtige positie gekregen - bomen moeten bijna altijd wijken voor kabels. Ik zou zeggen: laat de kabellegger maar voor een stevig omhulsel zorgen om ingroei van boomwortels tegen te gaan. Tegenwoordig worden ook steeds vaker kabels en leidingen onder bomenrijen “doorgeschoten”. Als er dan een boom in de rij dood gaat, kun je niets nieuws planten vanwege de kabels. Er moet meer balans komen tussen de belangen van kabels en bomen. En we zouden ook meer kunnen kijken naar alternatieven als struweel en struiken. Die groeien minder diep en bieden wellicht wel een oplossing. Een bloeiende berm maakt het landschap al een stuk aantrekkelijker.’

‘Vergroening is in deze tijd gewoon superbelangrijk’

Ondanks de tegenkrachten plant Vermeer vrolijk door met groepen burgers. ‘Vergroening is in deze tijd gewoon superbelangrijk, onder andere vanwege klimaatadaptatie en biodiversiteit. Dat wordt ook onderkend door de provincie Noord-Brabant in de zogeheten bosstrategie. Deze omvat onder meer de aanplant van 13.000 hectare aan bomen in de provincie tot 2030. Dat staat

gelijk aan 40 miljoen bomen, ofwel iedere dag 11.000 bomen erbij, zeven dagen in de week. Dat wordt letterlijk en figuurlijk flink aanpoten. Ik zou zeggen: omarm als overheid initiatieven als de onze. Het is een prachtkans om snel, spotgoedkoop en met betrokkenheid van burgers te werken aan een groenere omgeving.’

Fruitbomen, geschonken door Waterschap De Dommel, in de berm bij boer Distelberg te Helvoirt. Hij maakt daarbij gebruik van het zogeheten voorpootrecht, in de middeleeuwen ingesteld door Hertog Jan. Dit geeft aanwonenden het recht om bomen op publieke grond te planten.